

Ostrołęka, 1 lutego 2026 r.

DOA.021.5.2026

STRATEGIA ROZBUDOWY ZBIORÓW MUZEUM ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH

I. Zakres gromadzonych zbiorów przez MŻW

Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce rozbudowuje swoją kolekcję zgodnie z zapisami Ustawy z 21 listopada 1996 r. o Muzeach. Art. 1. wspomnianego aktu prawnego stanowi, że *Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.* Art. 2. Punkt 1. ustawy stwierdza, że muzeum realizuje cele określone w art. 1. w szczególności poprzez gromadzenie zabytków w statutowo określonym zakresie.

Statut Muzeum Żołnierzy Wyklętych został nadany placówce na podstawie Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2 grudnia 2025 r. (Dziennik Urzędowy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2025 r., poz. 79.). Rozdział 2. Statutu (*Zakres działania Muzeum oraz zakres gromadzonych zbiorów*) stwierdza w § 5. Punkt 3., że do zakresu działania Muzeum Żołnierzy Wyklętych należy gromadzenie, opracowywanie, konserwacja, przechowywanie i udostępnianie zbiorów związanych z historią i działalnością powojennego polskiego zbrojnego podziemia antykomunistycznego, historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej w Ostrołęce i okolicach oraz historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza. § 6. Punkt 1. Statutu stanowi, iż Muzeum Żołnierzy Wyklętych realizuje zadania określone w § 5., w szczególności przez gromadzenie zbiorów w statutowo określonym zakresie. § 7. Statutu Muzeum Żołnierzy Wyklętych jednoznacznie definiuje, iż Muzeum gromadzi zbiory związane z historią Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych, zbiory dotyczące historii działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołęki i północno-wschodniego Mazowsza oraz zbiory związane z historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza, w tym:

1) zbiory historyczne, w tym falerystyczne i weksylologiczne oraz przedmioty codziennego użytku;

- 2) militaria, w tym broń, umundurowanie i oporządzenie wojskowe;
- 3) zbiory ikonograficzne, w tym fotografie i pocztówki;
- 4) zbiory o charakterze artystycznym i dzieła sztuki związane z historią „Żołnierzy Niezłomnych-Wyklętych”, w tym rzemiosło artystyczne, elementy architektury i dewocjonalia;
- 5) zbiory bibliologiczne, w tym książki, prasę i druki ulotne;
- 6) materiały dokumentacyjne i archiwalne;
- 7) zbiory cyfrowe, w tym zasoby historii mówionej, nagrania audio i wideo oraz materiały filmowe będące pochodnymi realizowanych nagrań.

II. Opis istniejących w MŻW kolekcji

Kolekcja MŻW obejmuje muzealia zewidencjonowane w Inwentarzach Depozytów, Dokumentów, Fotografii, Militariów, Muzealiów Historycznych, Prasy i Druków Ulotnych oraz Inwentarzu Pomocniczym Zbiorów Cyfrowych.

Kolekcja dokumentów obejmuje m.in. dyplomy, książeczki wojskowe, legitymacje, listy, patenty wojskowe, wyroki sądowe, zaświadczenia związane z działalnością Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych, historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-wschodniego Mazowsza oraz historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza.

Kolekcja fotografii obejmuje m.in. fotografie Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych, członków ich rodzin oraz fotografie związane z historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-wschodniego Mazowsza, a także historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza

Kolekcja militariów obejmuje m.in. broń oraz mundury związane z historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-wschodniego Mazowsza, historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza oraz działalnością Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych.

Kolekcja muzealiów historycznych obejmuje m.in. pocztówki, przedmioty użytkowe, medale, odznaczenia, ryngrafy, dewocjonalia, dzieła artystyczne związane z działalnością Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych, historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-wschodniego Mazowsza oraz historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza.

Kolekcja prasy i druków ulotnych obejmuje powojenne tytuły prasowe (w szczególności z lat 1944-1963), w których były poruszane zagadnienia związane z działalnością Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych (np. relacje z procesów członków antykomunistycznego podziemia niepodległościowego). Muzeum gromadzi również tytuły prasowe i druki ulotne związane z historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-wschodniego Mazowsza oraz historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza.

Do kolekcji zbiorów cyfrowych włączane są odwzorowania cyfrowe muzealiów (przede wszystkim fotografii), których darczyńcy nie chcieli przekazać w formie fizycznej na rzecz Muzeum. Kolekcja zbiorów cyfrowych jest także rozbudowywana o nagrania relacji członków podziemia niepodległościowego i ich rodzin oraz osób związanych z historią działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołki i północno-

wschodniego Mazowsza, a także historią i dziedzictwem kulturowym północno-wschodniego Mazowsza.

Ważną część kolekcji Muzeum stanowią również depozyty obejmujące różne kategorie muzealiów, mieszczących się jednak zasadniczo w charakterystyce muzealiów będących własnością MŻW.

Poszczególne kolekcje odzwierciedlają ukierunkowanie Muzeum na dokumentowanie historii Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych oraz historii działań wojennych prowadzonych podczas I i II wojny światowej na terenie Ostrołęki i północno-wschodniego Mazowsza, a także historii i dziedzictwa kulturowego północno-wschodniego Mazowsza.

Wszystkie wymienione powyżej kolekcje wymagają znaczącej rozbudowy. Najważniejszym celem związanym ze strategią rozbudowy zbiorów jest dla Muzeum pomoc współczesnemu odbiorcy w zrozumieniu skomplikowanych dziejów antykomunistycznego podziemia zbrojnego z lat 1944-1963 oraz poszerzanie wiedzy o historii północno-wschodniego Mazowsza. Nie mniej ważnym celem strategii rozbudowy zbiorów jest redefiniowanie historycznych kalek i uproszczeń dotyczących działalności Żołnierzy Niezłomnych – Wyklętych. Budując naszą kolekcję zachowujemy dla kolejnych pokoleń dziedzictwo, które pozostało po Żołnierzach Niezłomnych – Wyklętych oraz dziedzictwo związane z dziejami północno-wschodniego Mazowsza.

III. Opis obowiązujących procedur nabywania/przyjmowania muzealiów do zbiorów MŻW

Osoby, które oferują Muzeum Żołnierzy Wyklętych muzealia do nabycia w drodze darowizny, zakupu, czy też depozytu zgłaszają taką wolę za pośrednictwem poczty elektronicznej (zbiorzy@muzeumzolnierzywyklętych.pl), telefonicznie (+48 512 959 347) bądź też w trakcie bezpośredniej wizyty w Muzeum i rozmowy z pracownikiem merytorycznym. Informacje dotyczące pozyskiwania muzealiów przez Muzeum Żołnierzy Wyklętych znajdują się na stronie internetowej muzeum www.muzeumzolnierzywyklętych.pl oraz są rozpowszechniane poprzez media społecznościowe i wydawnictwa muzealne (np. kwartalnik „Głos Niezłomny”). Muzeum w pozyskiwanie muzealiów włącza się również w sposób aktywny. W ramach funkcjonującego w strukturze Muzeum Działu Zbiorów są zatrudnieni pracownicy, którzy w zakresie swoich obowiązków służbowych mają poszukiwanie muzealiów (kontakty z rodzinami Żołnierzy Wyklętych, targi staroci, aukcje internetowe etc.).

Zgodnie z § 2. Rozporządzenia Ministra Kultury z 30 sierpnia 2004 r. *w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach* (Dz.U. 2004 nr 202 poz. 2073) przekazanie muzealiów do zbiorów Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce jest dokumentowane wstępnym protokołem przyjęcia, potwierdzającym wolę przekazania-przyjęcia przez przedstawicieli stron.

O przyjęciu muzealiów do zbiorów Muzeum Żołnierzy Wyklętych (darowizna, zakup, depozyt) każdorazowo decyduje Kolegium Zakupów Muzealiów przy Muzeum Żołnierzy Wyklętych. Kolegium zostało powołane na podstawie Zarządzenia Z 2018/065 Dyrektora Muzeum Żołnierzy Wyklętych z 14 grudnia 2018 r. Zasady i tryb pracy Kolegium Zakupów Muzealiów określa *Regulamin działania Kolegium Zakupów Muzealiów przy Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce*, który stanowi załącznik do wspomnianego Zarządzenia. Do zakresu działania Kolegium należy:

- a) opracowywanie i ustalanie wytycznych w zakresie zakupów, darów, i przekazów muzealiów oferowanych Muzeum
- b) opiniowanie wartości kulturowej muzealiów oferowanych Muzeum do kupna oraz w formie zapisów, darów i przekazów
- c) opiniowanie zasadności nabycia oraz wyceny oferowanych Muzeum muzealiów
- d) wycena muzealiów wypożyczanych ze zbiorów innym instytucjom bądź osobom prywatnym zgodnie z aktualnymi cenami na rynku antykwarecznym (określenie wartości ubezpieczonej wypożyczanego obiektu)
- e) przyjmowanie i opiniowanie ofert zakupu muzealiów pod względem przydatności tychże muzealiów w zbiorach Muzeum i ich wyceny proponowanej przez oferentów
- f) opiniowanie wartości zabytkowej muzealiów oferowanych Muzeum do zakupu zgodnie z aktualnymi cenami na rynku, w przypadku ofert sprzedaży obiektów o wysokiej wartości konieczna jest dodatkowa ekspertyza uznanego znawcy przedmiotu potwierdzająca opinię członków Komisji
- g) przyjmowanie i opiniowanie darów i przekazów, wycenianie ich zgodnie z aktualnie obowiązującymi cenami na rynku antykwarecznym lub wyrażanie zgody na wycenę dokonaną przez osoby lub instytucje darowujące bądź przekazujące muzealia
- h) wycena muzealiów pozyskanych w ramach własnych prac pozyskujących (np. podczas prac archeologicznych)

Kolegium wyraża opinie w formie uchwał podejmowanych zwykłą większością głosów. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego Kolegium albo zastępcy przewodniczącego Kolegium. Przewodniczący Kolegium może zapraszać, jeśli uzna to za konieczne lub na wniosek większości członków Kolegium, do uczestnictwa w posiedzeniach i w pracach Kolegium z głosem doradczym rzeczoznawców z dziedziny będącej przedmiotem posiedzeń lub prac Kolegium.

W celu złożenia uzasadnienia celowości zakupu w obradach Kolegium uczestniczą każdorazowo ci pracownicy, którzy zgłosili muzealia do zakupu. Przewodniczący Kolegium może zapraszać do uczestnictwa w posiedzeniach i pracach Kolegium z głosem doradczym innych pracowników Muzeum. Przewodniczący i członkowie Kolegium wyłączają się od udziału w pracach Kolegium jeżeli: a) pozostają z oferentem w związku małżeńskim albo w pokrewieństwie lub powinowactwie w linii prostej i bocznej do drugiego stopnia włącznie, bądź też w stosunku opieki, kurateli lub przysposobienia, b) z jakichkolwiek względów są osobiście zainteresowani w nabyciu muzealium, c) pozostają lub pozostawali z oferentem w stosunku współwłasności najmu pracy lub przedstawicielstwa. Członkowie Kolegium oraz rzeczoznawcy mają obowiązek zachowania tajemnicy co do przebiegu obrad posiedzenia. Muzealia zgłoszone do nabycia są każdorazowo przekazywane do sekretarza Kolegium, który rejestruje zgłoszenie i opisuje muzealium objęte zgłoszeniem. Muzealia zgłoszone do nabycia są wykładane do obejrzenia najpóźniej siedem dni przed posiedzeniem. Wyjątkowo, gdy muzealia nie mogą zostać przedstawione do obejrzenia Kolegium, opinia co do zasadności ich nabycia i ceny może być wydana na podstawie fotografii muzealiów, ich opisu oraz opinii członków Kolegium i rzeczoznawców, którzy te muzealia znają o ile zostali oni powołani do współpracy.

Z przebiegu każdego posiedzenia Kolegium sporządzany jest protokół. Protokół zawiera: ustalony porządek posiedzenia obejmujący konkretne sprawy do zaopiniowania,

nazwiska obecnych członków Kolegium i protokolanta, wszystkie opinie zgłoszone podczas posiedzenia. Protokół podpisują wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Kolegium oraz protokolant. Muzealia, co do których podjęto decyzję o ich nabyciu są przyjmowane do zbiorów Muzeum Żołnierzy Wyklętych po podpisaniu z oferentem stosownych umów darowizny, depozytu, zakupu (do umowy są dołączane załączniki – Wykaz Obiektów, Protokół zdawczo-odbiorczy, płyta DVD z wizerunkami muzealiów). Po zawarciu odpowiedniej umowy pozyskane muzealia są wprowadzane do inwentarza muzealnych (elektroniczny system ewidencjonowania i zarządzania zbiorami MONA). Księgi inwentarzowe po ich wydrukowaniu są przesnurowywane, opieczetowywane oraz podpisywane przez Dyrektora (zgodnie z § 3. 2. Rozporządzenia Ministra Kultury z 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach). Z systemu MONA są również drukowane karty ewidencyjne poszczególnych obiektów.

IV. Uwagi dodatkowe

- 1) Do zbiorów Muzeum nabywane są wyłącznie muzealia spójne z jego kolekcją, znaczące dla niej pod względem autentyczności, znaczenia historycznego, wartości dla Muzeum (w tym potencjału edukacyjnego)
- 2) Przy pozyskiwaniu muzealiów do zbiorów brany jest pod uwagę ich stan zachowania oraz związane z tym zagrożenia – zarówno dla samego muzealium jak i (potencjalnie) dla zbiorów
- 3) Do zbiorów Muzeum są nabywane wyłącznie muzealia o niepodważalnym tytule prawnym, (co do których istnieje pewność, że ich pozyskanie bądź eksport z kraju pochodzenia nie były związane z naruszeniem prawa), po uprzednim upewnieniu się, że dane muzealium nie figuruje w bazach danych MKiDN obiektów skradzionych lub strat wojennych.

Opracował: dr Paweł Krzysztof Ślaza

Zatwierdzam:

Mariusz Kowalski,

Dyrektor MŻW

DYREKTOR
Mariusz Kowalski